

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Yerel yönetimlerin demokratik işleyişi, halkın seçme ve seçilme hakkının korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak, son yıllarda, halkın özgür iradesiyle seçilen belediye eş başkanlarının görevden alınarak yerlerine kayyım atanması, demokratik yönetim ve hukukun üstünlüğü ilkeleri açısından ciddi endişelere yol açmaktadır. Özellikle, 31 Mart 2024 yerel seçimlerinden sonra, Kürtlerin çoğunlukta olduğu kentlerdeki belediyelere kayyım atanması hem ulusal hem de uluslararası hukuk çerçevesinde derinlemesine incelenmesi gereken bir olgu halini almıştır.

Van Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Abdullah Zeydan'a yönelik hukuki süreç neticesinde kendisine 3 yıl 9 ay hapis cezası verilmiş ve 15 Şubat 2025 tarihinde Van Büyükşehir Belediyesi'ne üçüncü kez kayyım atanmıştır. Belediye Eş Başkanları Neslihan Şedal ve Abdullah Zeydan'ın hukuk dışı bir müdahale ile görevden alınması, demokratik ilkelerin ihlal edildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu kayyım uygulamalarının, ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve iç hukuk düzeni çerçevesinde hukuki bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir.

Kayyım atamaları sonrasında, özellikle halkın tepkileri ve demokratik haklarını savunma çabaları genellikle şiddetle bastırılmaktadır. Sayısız gözetim ve tutuklama yaşanmaktadır. Güvenlik güçleri, kayyım uygulamalarına karşı yapılan protestoları ve gösterileri sert bir şekilde engellenmektedir. Bu süreçte, protestoculara yönelik aşırı güç kullanımına, keyfi gözetimler ve halkın sokaklarda gösteri yapma hakkına ciddi müdahalelere tanık olunmuştur. Kolluk kuvvetlerinin, özellikle kadınlar ve gençler olmak üzere, göstericilere karşı orantısız güç kullanarak onları dağıtmaya çalıştığı, gözetimine alınan kişilere fiziksel şiddet uyguladığı ve işkenceye varan muamelelerde bulunduğu vakalar da artmıştır.

Anayasa'nın 38. maddesi, "suçluluğu mahkeme kararıyla kesinleşmedikçe kimse suçlu sayılamaz" hükmünü içermektedir. Ancak, son yıllarda belediye eş başkanlarının, haklarında kesinleşmiş mahkeme kararı bulunmaksızın, İçişleri Bakanlığı kararıyla görevden alınarak yerine kayyım atanması, açıkça masumiyet karinesinin ihlalidir.

Bu durum, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na da aykırı bir uygulamadır. Ülkenin taraf olduğu bu sözleşmeler, halkın demokratik iradesine müdahaleyi yasaklamakta ve yerel yönetimlerin seçimle belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 45. ve 46. maddeleri, belediye başkanlarının görevden alınmasının ancak mahkeme kararına dayanması gerektiğini belirtmektedir. Ancak mevcut uygulama, idarenin yargı yetkisini gasp etmekte ve kayyım atamaları ile bu ilke çiğnenmektedir. Bu durum, hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı ilkeleriyle açıkça çelişmektedir.

31 Mart 2024 yerel seçimlerinden sonra, Hakkâri, Mardin, Batman, Van, Mersin, Siirt gibi birçok belediyeye kayyım atanmıştır. Bu kayyım atamaları, hukukun üstünlüğü ilkesini ve demokrasiyi ciddi şekilde zedelemiş, seçilmiş belediye eş başkanları tutuklanarak yerlerine kayyımlar atanmıştır.

Van Büyükşehir Belediyesi, üç kez kayyım atamasıyla ciddi zararlar gördü. İlk kayyım dönemi 2016'da İbrahim Taşyapan ile başladı, belediye kaynakları harcandı, sosyal projeler iptal edildi ve çok sayıda işçi işten çıkarıldı. Taşyapan, belediyeyi 125 milyon TL borçlandırdı. 2017'de Mustafa Zorluoğlu atandı ve benzer şekilde baskılar ve işçi kıyımı devam etti. 2019'da Mehmet Emin Bilmez atandı ve taşınmaz satışları yapıldı, ancak borç azalmadı. 2022'de Ozan Balcı kayyım olarak atanarak daha fazla taşınmaz satışı yaptı ve belediyenin borcu 8,8 milyar TL'ye yükseldi. Balcı'nın kayyımlık dönemi, gereksiz ve fahiş harcamalarla da dikkat çekti. 2024 Yerel Seçimleri için 2 milyon 120 bin TL'ye şal alırken, 721 bin TL'ye çikolata satın aldı. Ayrıca, TRT Kurdi'ye 54 bin TL, AKP etkinliklerine de masrafları belediye kasasından karşılamak için ödeme yaptı. Sağlık İşleri Daire Başkanlığı'na 12 bin 636 TL'ye altın ve 147 bin TL kırtasiye malzemesi alındı.

Uluslararası düzeyde, ülkedeki kayyım uygulamaları sıkça eleştirilmiştir. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin raporlarında, kayyım atamalarının yerel demokrasiyi zedelediği belirtilmiş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında ise seçilmiş yöneticilerin hukuka aykırı şekilde görevden alınması, ifade özgürlüğü ve seçme-seçilme hakkı ihlali olarak değerlendirilmiştir.

Bu bağlamda;

24326

1. İçişleri Bakanlığı, 2016 yılından itibaren kayyım atamaları ve buna karşı yapılan protestolara müdahale sırasında şiddet uygulayan kolluk kuvvetlerine ilişkin kaç personel hakkında soruşturma başlatıldığını ve kaçının görevden alındığını açıklayabilir mi? Eğer herhangi bir soruşturma veya görevden alma yapılmadıysa, bunun gerekçesi nedir?
2. 2016 yılından bu yana İçişleri Bakanlığı tarafından kaç belediyeye kayyım atanmıştır? Bu belediyelerin isimleri ve kayyım atama gerekçeleri nelerdir?
3. Kayyım atamalarına ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanmış herhangi bir resmi rapor veya istatistik bulunmakta mıdır? Eğer varsa, bu raporun içeriği nedir?
4. Kayyım atamalarının hukuki dayanağı olarak gösterilen mevzuat hükümleri nelerdir? Bu mevzuat kapsamında belediye eş başkanlarının görevden alınma süreci nasıl işlemektedir?
5. Kayyım atanan belediyelerde İçişleri Bakanlığı tarafından mali denetimler yapılmış mıdır? Yapıldıysa, bu denetimlerin sonuçları nelerdir? Belediyelerde lüks harcamalar veya kamu zararına yönelik herhangi bir tespit var mıdır?
6. Kayyım atamalarına yönelik uluslararası kurumlar ve kuruluşlar tarafından yapılan eleştirilere karşı İçişleri Bakanlığı'nın resmi olarak sunduğu yanıtlar nelerdir? Bu eleştirilere karşı hangi gerekçeler öne sürülmüştür?
7. Kayyım atamalarının halkın yönetime katılımı ve yerel yönetimlerle ilişkisi üzerindeki etkilerine dair İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmüş bir araştırma veya değerlendirme var mıdır? Varsa, bu çalışmalarda hangi sonuçlara ulaşılmıştır?
8. Kayyım atamalarının uygulandığı belediyelerde, halkın seçilmiş yöneticiler yerine atanmış yöneticiler tarafından yönetilmesinin toplumsal etkilerine dair İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı bir çalışma veya değerlendirme var mıdır?
9. Kayyım atamalarına yönelik soruşturma süreçlerinde kaç kişi hakkında gözaltı kararı verilmiş, kaç kişi tutuklanmış ve bu kişilerin suçlama gerekçeleri nelerdir? Bu süreçte hak ihlallerine yönelik herhangi bir inceleme yapılmış mıdır?
10. Van Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanları Abdullah Zeydan ve Neslihan Şedal'ın görevden alınması sürecine ilişkin İçişleri Bakanlığı tarafından hangi hukuki gerekçeler öne sürülmüştür? Bu süreç, ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa'nın yerel yönetimlere ilişkin hükümleri çerçevesinde nasıl değerlendirilmektedir?